Eduskunnan hallinto- ja turvallisuusjaostolle

Viite: HE 29/2019 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2020, teema: Kehitysyhteistyö

SUOMEN PAKOLAISAVUN LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE VALTION TALOUSARVIOKSI VUODELLE 2020

Suomen Pakolaisapu kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä valtion talousarvioksi vuodelle 2020 ja lausuu kunnioittavasti seuraavaa.

Maailmassa on ennätysmäärä kodeistaan paenneita: yli 70,8 miljoonaa ihmistä on joutunut jättämään kotinsa. Maailman pakolaisista 84 prosenttia elää kehitysmaissa. Yksi tehokkaimpia tapoja ehkäistä pakolaisuutta on kehitysyhteistyön tukeminen. Kehitysyhteistyöllä pureudutaan pakolaisuuden juurisyihin, tuetaan hauraiden yhteiskuntien vahvistumista sekä kasvatetaan yhteisöjen ja yksilöiden resilienssiä. Muun muassa tästä syystä on ilahduttavaa, että Suomen hallitus esittää eduskunnalle määrärahalisäystä kehitysyhteistyölle esityksessään vuoden 2020 talousarvioksi. Suomen Pakolaisapu pitää tätä myönteisenä ensimmäisenä askeleena ja toivoo, että kehitys jatkuu vielä kunnianhimoisempana tulevina vuosina.

Kehityspolitiikan rahoituksen suunta on oikea

- *Vuodelle 2020 esitetty noin 100 miljoonan lisämäärärahan kehitysyhteistyölle on varsin tervetullut muutos, joka näyttää, että Suomi on sitoutunut vähentämään globaalia eriarvoisuutta ja epätasa-arvoa.*
- *Tarvitaan kunnianhimoisempi tiekartta, jolla Suomi pystyy nostamaan kehitysyhteistyömäärärahansa 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta ja ohjaamaan vähintään 0,2 prosenttia bruttokansantuotteesta vähiten kehittyneille maille (LDC-maat) jo vuonna 2027.*

Viime hallituskaudella tehtiin Suomen kehityspolitiikkaan suuria muutoksia ja kehitysyhteistyöstä leikattiin ennennäkemättömällä tavalla. Varsinaisen kehitysyhteistyön määrärahat putosivat vuosien 2015 ja 2018 välillä yli 30 prosenttia. Tämä oli suurin muutos Suomen kehityspolitiikassa sitten 1990-luvun lamavuosien.

Vuodelle 2020 esitetään noin 100 miljoonan lisämäärärahan kehitysyhteistyölle. Lisäys on varsin tervetullut muutos, joka näyttää, että Suomi on sitoutunut vähentämään globaalia eriarvoisuutta ja epätasa-arvoa. Pakolaisapu haluaa kuitenkin muistuttaa, että Suomi on kansainvälisten sopimusten kautta sitoutunut nostamaan kehitysyhteistyömäärärahansa 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta ja ohjaamaan vähintään 0,2 prosenttia bruttokansantuotteesta vähiten kehittyneille maille.

Vaikka määrärahalisäys on myönteinen ensimmäinen askel, lisäyksen vaikutus 0,7 prosentin sitoumukseen on varsin pieni ja prosentuaalinen korotus vaatimaton. Myös LDC-maiden tuki tulee ensi vuonna jäämään alle tavoitetason.

Hallitus on hallitusohjelmassaan sitoutunut tekemään aikataulutetun tiekartan kehitysyhteistyön tavoitteiden saavuttamiseksi. Uusi hallitusohjelma asettaa tavoitteekseen, että Suomen kehitysyhteistyön rahoitus on 0,41 %bruttokansantulosta vuonna 2023. Korotus viime vuoden 0,38 %:n tasosta 0,41 %:iin ei kuitenkaan ole erityisen kunnianhimoinen. Mikäli määrärahojen nousu jatkuisi samankaltaisilla vuosittaisilla lisäyksillä, kestäisi 0,7 %:n tavoitteen saavuttaminen vuosikausia. Suomen Pakolaisapu toivoo hallitukselta kunnianhimoisempaa suunnitelmaa, jolla saavutettaisiin 0,7 %:n taso jo vuonna 2027.

Järjestöt tavoittavat kaikista haavoittuvimpia ryhmiä

- *Kansalaisjärjestöjen tuen korotus 10 miljoonalla eurolla on erittäin positiivinen ja tervetullut lisäys.*
- *Kehitysviestinnän ja globaalikasvatuksen kohdalla esitys ei pidä sisällään lisäresursseja siitä huolimatta, että määrärahoja vähennettiin 65 prosentilla edellisellä hallituskaudella.*
- *Määrärahan lisäys maa- ja aluekohtaiseen kehitysyhteistyöhön tukee etelän maiden demokratian ja kansalaisyhteiskunnan vahvistumista.*

Hallitus esittää, että kansalaisjärjestöjen tukea vuodelle 2020 korotetaan reilulla 10 miljoonalla eurolla. Tämä on erittäin positiivinen ja tervetullut lisäys, joka tukee selkeästi myös Suomen kehityspoliittisia tavoitteita. Järjestöjen työllä on todettu olevan huomattavia vaikutuksia Suomelle tärkeisiin tavoitteisiin, kuten konfliktien vähenemiseen, naisten aseman paranemiseen ja kansalaisyhteiskunnan vahvistumiseen.

Ulkoministeriön arvioinnin mukaan kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyö on myös tehokasta ja tuloksellista, mikä tarkoittaa, että Suomen maksama tuki käytetään vastuullisesti kaikista haavoittuvimpien ryhmien tukemiseksi. Hallitus esittää, että merkittävin osa määrärahoista kanavoidaan suomalaisten kumppanuusjärjestöjen kautta ohjelmatukena. Pakolaisapu on vastaanottanut ohjelmatukea monta vuotta ja arvostaa hallituksen luottamusta ohjelmatukijärjestöjen pitkäjänteiseen työhön. Samalla on tärkeää varmistaa, että kehitysyhteistyökentälle mahtuu niin erilaisia kuin erikokoisia järjestöjä ja ettei rahoituksen muoto vähennä kentän moninaisuutta.

Maailman monimutkaistuessa laadukkaan faktapohjaisen tiedon tarve ja merkitys kasvaa. Vaikka talousarvioesitys pitää sisällään monia myönteisiä määrälisäyksiä, kehitysviestinnän ja globaalikasvatuksen kohdalla esitys ei pidä sisällään lisäresursseja siitä huolimatta, että määrärahoja vähennettiin 65 prosentilla edellisellä hallituskaudella. Käytännössä nykyinen määrärahataso vähentää globaalikasvatuksen monipuolisuutta ja keskittää toimintaa suurimpiin kaupunkeihin ja kuntiin. Pakolaisapu pitää tärkeänä, että yhdenvertaiset mahdollisuudet saada tietoa ja osallistua kestävää kehitystä edistävään toimintaan turvataan kaikkialla Suomessa.

Suomalaisten järjestöjen lisäksi on myös tärkeää tukea kehitysmaissa toimivia paikallisia järjestöjä. Siksi on ilahduttavaa, että hallitus esittää määrärahan lisäystä maa- ja aluekohtaiseen kehitysyhteistyöhön. Vahva, aktiivinen ja moninainen kansalaisyhteiskunta on toimivan demokratian kulmakivi. Määrärahan lisäys vahvistaa etelän järjestöjen mahdollisuuksia vaikuttaa omaan ympäristöönsä ja yhteiskuntaansa. Paikallisten toimijoiden tukeminen edistää myös hallitusohjelman tavoitetta kansalaisyhteiskunnan tukemisesta Suomessa ja maailmalla.

Pakolaistilannetta ei ratkaista rajoja sulkemalla

- *Hallituksen sitoumus nostaa humanitaarista apua hallituskauden aikana on myönteistä. Humanitaarisen avun tarpeen kasvaessa olisi kuitenkin toivottavaa, että tavoite näkyisi määrärahan lisäyksenä vuoden 2020 talousarviossa.*
- *Voimakkaan määrärahalaskun jälkeen olisi tärkeää varmistaa YK-järjestöjen rahoitusta ja palauttaa se määrärahaleikkauksia edeltäneelle tasolle.*
- *YK-järjestöjen erityistuki Suomessa tehtävään työhön on entistä tärkeämpää, kun muiden viestintä- ja globaalikasvatushankkeiden rahoitus säilyy vuoden 2019 tasolla.*

Humanitaariset kriisit ovat pitkittyneet ja monimutkaistuneet. Tämä vaikuttaa suoraan myös pakolaistilanteeseen ja paenneiden määrä on kaksinkertaistunut viimeisen kuuden vuoden aikana. Vaikka yhä useampi joutuu pakenemaan, kansainvälisen yhteisön tahto rahoittaa humanitaarista työtä on vähentynyt. Maailmanlaajuisesti humanitaarisen avun rahoitus on ollut laskussa jo jonkin aikaa.

Kriisien ja katastrofien lisääntyessä humanitaarisen avun tarve kasvaa vuosi vuodelta. Keväällä julkaistussa hallitusohjelmassa sitouduttiin lisävarojen ohjaamiseen humanitaariselle työlle. Vaikka sitoumus mainitaan myös talousarvioesityksessä, tosiasiassa humanitaarinen apu säilyy vuoden 2019 tasolla myös vuonna 2020.

Pakolaisapu pitää hallituksen sitoumusta nostaa humanitaarista apua hallituskauden aikana erittäin myönteisenä. Humanitaarisen avun akuutin tarpeen kasvaessa olisi kuitenkin toivottavaa, että hallitusohjelman tavoite olisi näkynyt myös konkreettisena määrärahan lisäyksenä jo vuoden 2020 talousarviossa.

Voimakkaan määrärahalaskun jälkeen olisi tärkeää varmistaa etenkin YK-järjestöjen rahoitus ja palauttaa se määrärahaleikkauksia edeltävälle tasolle. Jotta apu olisi mahdollisimman tuloksekasta, Pakolaisapu suosittelee myös, että tuen korvamerkitsemistä vähennetään. Korvamerkitseminen sitoo järjestöjen työtä yksittäisten maiden prioriteetteihin avun vastaanottajien tarpeiden sijaan. Suomi on tähän mennessä korvamerkinnyt määrärahoja mm. muita Pohjoismaita enemmän.

Myös ilmastonmuutoksen kiihtyminen vaikuttaa pakolaistilanteeseen, niin konfliktin ja köyhyyden taustasyynä kuin suorana pakkomuuton aiheuttajanakin esimerkiksi luonnonkatastrofeissa. Kansainvälisen siirtolaisuusjärjestön ennusteen mukaan maailmassa voi olla yli 200 miljoonaa ympäristösiirtolaista vuonna 2050. Siksi on varsin myönteistä, että ensi vuoden talousarvioon esitetään määrärahalisäystä ilmastokestävyyttä edistävään kehitysyhteistyöhön. Kehitysyhteistyöllä voidaan kasvattaa hauraiden "ilmastonmuutoksen *hotspot*-maiden" resilienssiä ja kykyä sopeutua ilmastonmuutoksen vaikutuksiin.

Viestintä pakolaiskysymyksistä on Suomen lisääntyneen turvapaikanhakijamäärän, kiristyneen yhteiskunnallisen ilmapiirin ja kansainvälisen pakolaistilanteen kehityksen vuoksi välttämätöntä, mutta määrärahavähennysten seurauksena järjestöjen kyky vastata jatkuvasti kasvavaan tiedon tarpeeseen heikkeni merkittävästi. YK-järjestöjen erityistuki Suomessa tehtävään työhön on entistä tärkeämpää, kun muiden viestintä- ja globaalikasvatushankkeiden rahoitus säilyy vuoden 2019 tasolla.

Kunnioittavasti,



Annu Lehtinen, toiminnanjohtaja
Suomen Pakolaisapu ry

Lisätiedot:

Annu Lehtinen, annu.lehtinen@pakolaisapu.fi

Ida Schauman, 040 560 0772, ida.schauman@pakolaisapu.fi

Suomen Pakolaisapu

Suomen Pakolaisapu on Suomen suurin pakolais- ja siirtolaiskysymyksiin erikoistunut asiantuntijajärjestö. Autamme vuosittain tuhansia ihmisiä toipumaan konflikteista ja kotoutumaan uusiin yhteiskuntiin. Yli 50 vuoden aikana työmme on näkynyt Suomen lisäksi Afrikassa, Lähi-idässä, Aasiassa ja Euroopassa.